

ЕУ Програм целоживотног учења, пројекат КА4

**Дисеминација и експлоатација кроз Библиотеке
– за успех и одрживост резултата
пројеката целоживотног учења**

Анализа потреба и истраживање (Needs Analysis and Research - NAR) ИЗВЕШТАЈ

САДРЖАЈ

УВОД	3
ОБЈАШЊЕЊА	4
МЕТОДОЛОГИЈА И АЛАТИ ИСТРАЖИВАЊА	5
ОБЈЕДИЊЕНИ ИЗВЕШТАЈ	7
I Статистички подаци	7
II Идентификација разлога (препрека) за недовољну укљученост библиотека у дисеминацији и експлоатацији резултата програма целоживотног учења / Да ли и зашто проблем постоји?	11
III Идентификовање могућности за сарадњу између библиотека и институција целоживотног учења у државама партнера као и фактори који могу да осигурају одрживост сарадње / Како сарађивати?	16
IV Идентификовање могућности за дисеминацију и експлоатацију кроз библиотеке (специфични механизми, процедуре и договори) / Како дисеминирати?	22
V Идентификовање знања и вештина библиотечног особља за подршку и имплементацију / Која знања и вештине су потребни?	25
VI Идентификовање организација (циљне групе, доносиоци одлука) које могу направити партнерство "Библиотеке плус институције целоживотног учења" у државама партнера / Са ким сарађивати?	27
VII Листа партнера за сарадњу, доносиоци одлука	29
ЗАКЉУЧЦИ	32

ДОДАТАК А. Упитник	33
Додатак Б. Питања за интервју	35

УВОД

Циљ пројекта Di-XL јесте развој ефикасаног и одрживог модела за дисеминацију и експлоатацију резултата LLP (пројекта целоживотног учења) кроз библиотеке.

Фаза NAR (The Needs Analysis and Research) је спроведена како би се достигли следећи циљеви пројекта Di-XL:

- 1) идентификовање препрека за недовољну сарадњу библиотека и организација целоживотног учења у дисеминацији и експлоатацији резултата пројекта целоживотног учења;
- 2) идентификовање могућности за сарадњу између библиотека и институција целоживотног учења у државама партнера као и фактора који могу да осигурају одрживост сарадње;
- 3) идентификовање организација (циљне групе, доносиоци одлука) које могу оформити партнерство "Библиотеке плус институције целоживотног учења" у државама партнера;
- 4) идентификовање могућности за дисеминацију и експлоатацију кроз библиотеке (специфични механизми, процедуре и договори);
- 5) идентификовање знања и вештина библиотечног особља неопходног за подршку и имплементацију дисеминације.

NAR је вршен од новембра 2012. до маја 2013. и овај Извештај се заснива на националним извештајима које су припремили и доставили партнери који представљају различите државе (Грчку, Србију, Чешку, Летонију и Литванију).

ОБЈАШЊЕЊА

Целоживотно учење (Lifelong learning): процес стицања знања и вештина који се непрекидно одвија током живота појединца.

Пројекти целоживотног учења (Lifelong learning projects): међународни, национални, локални, регионални пројекти који омогућавају горенаведени процес.

Програм целоживотног учења (Lifelong learning programme): *Програм целоживотног учења 2007-2013 (The Lifelong Learning Programme 2007–2013)* претходно назван „Заједнички акциони програм на пољу целоживотног учења“ је програм ЕУ за образовање и обуку.

Организације целоживотног учења / представници сектора (Lifelong learning organizations / sector representatives): организације – партнери на пројектима целоживотног учења и координатори са искуством у имплементацији пројеката, дисеминацији и експлоатацији; центри целоживотног учења и образовне институције.

(Организације целоживотног учења представљају различите типове пројеката тематски и из различитих подпрограма: Leonardo da Vinci, Grundtvig, KA1, KA2 и други.)

Библиотеке (Libraries): Уређене збирке извора информација (књиге, периодика, новине, рукописи, филмови, мапе, штампана грађа, документи, микрофилмови, ЦД, касете, видео траке, ДВД, Blu-ray дикови, е-књиге, аудио књиге, базе података и други) које се чувају и организују како би се омогућило грађанима да их читају или позајмљују. Оне омогућавају физички или електронски приступ грађи и изворима и могу се налазити у физичком или виртуелном простору или у оба. Типови библиотека се разликују по типу корисника и обиму и структури збирки.

Дисеминација (Dissemination): планирани процес обезбеђивања информација кључним субјектима о квалитету, релевантности и ефикасности резултата програма и иницијатива. Изводи се када резултати програма и иницијатива постану доступни. Ова активност се догађа како на нивоу пројекта тако и на нивоу програма и укључује активно суделовање посредничких тела.

Експлоатација (Exploitation): састоји се од „мејнстриминга“ (mainstreaming) и мултипликације. „Мејнстриминг“ је планирани поступак преноса резултата успешних програма на доносиоце одлука у локалним, регионалним, националним или европским телима. Мултипликација је планирани процес уверавања индивидуалаца, крајњих корисника да прихвате и/или примене резултате програма или иницијатива. И ово се може применити како на пројектном тако и на програмском нивоу.

МЕТОДОЛОГИЈА И АЛАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Током прве фазе пројекта (11/2012-12/2012) постигнути су прелиминарни задаци NAR: Утврђивање временског оквира истраживања и формирање партнерства, дискусија о предложеној методологији и алатима, развој NAR методологије и алата узимајући у обзир предлоге партнера.

Задаци NAR укључују:

- 1) интервју са доносиоцима одлука;
- 2) упитник за доносиоце одлука, библиотечко особље, кориснике и др.;
- 3) припрема контакт листе потенцијалних партнера;
- 4) припрема националног извештаја;
- 5) припрема укупног NAR извештаја.

NAR је требало да споји два приступа – квантитативни и квалитативни.

Квантитавни приступ – упитник

Сви партнери су укључени у израду NAR и уз помоћ упитника је добијен уопштени утисак шта испитаници сматрају да библиотеке представљају као и која је њихова улога у процесу целоживотног учења. Са намером да се добију одговори „на прву лопту“ питања (углавном корисницима библиотека и целоживотног учења) су постављена максимално безлично колико је то било могуће. Објашњења су дата само за најуопштеније појмове, нпр. дефиницију целоживотног учења и шта се подразумева под пројектима целоживотног учења. Упитник је преведен на језике свих партнера, узорак је доступан у електронском облику на:

<https://docs.google.com/spreadsheet/viewform?fromEmail=true&formkey=dHV5X3dSMzFoa3ZPX0V4bzV5cml0Z2c6MQ> (или у додатку А).

Приликом анализе података добијених упитником коришћен је квантитативни приступ.

Необавезна питања (Q5, Q8) су осимшљена за људе који су вољни да своје идеје поделе са нама а за које се претпостављало да неће дати доста одговора. Док су питања Q6, Q7 намењена искључиво професионалцима целоживотног учења и доносиоцима одлука.

Како бисмо били у могућности да се анализирају проценти одговора било је пожељно добити најмање 100 упитника по земљи. Препоручено је да се постави линк ка онлајн упитнику на веб сајтовима библиотека односно организација које учествују у пројекту.

Квалитативни приступ – делимично структурирани интервјуи

У сарадњи са свим партнерима припремљен је низ отворених питања релевантних за сваку државу појединачно. Питања су груписана у 4 блока: како би се одговорило на основна питања *Зашто проблем постоји?*, *Како сарађивати*, *Како дисеминирати и експлоатисати?* и *Које су вештине потребне?* (листа са свим питањима – Додатак Б).

Није било обавезних питања – анкетари су могли одабрати одговоре из било ког од 4 блока како би добили суштинске одговори на свако од 4 основна питања.

Препоручени број интервјуа је разматран на првом заједничком састанку:

10 интервјуа по држави

међусобни однос (4 библиотеке, 2 доносиоца одлука, 4 професионалца из области целоживотног учења).

Партнери који представљају једну земљу били су слободни у одабиру броја интервјуа који желе да спроведу. Ипак, било је препоручено да једну групу испитаника интервјуише један партнер – што је могло да пружи целовитији поглед на ту групу у одређеној држави.

ОБЈЕДИЊЕНИ ИЗВЕШТАЈ

I Статистички подаци

A Упитник

- У свим државама (осим Грчке) упитник је подељен искључиво у електронском облику;
- Већина упитника је постављена на веб страницама библиотека а линк ка електронском упитнику је постављен и на друге стручне портале или блогове а такође је дистрибуиран и путем имејла или друштвених мрежа;
- Укупан број примљених одговора: 830 (Летонија - 102; Чешка - 107; Србија - 209; Литванија - 325; Грчка - 87).

Резиме одговора на питање бр. 1 (одакле долазе испитаници)

Професионалци из области целоживотног учења	72
Званичници министарстава, парламента и/или локалних власти	18
Библиотекари	396
Корисници услуга целоживотног учења	117
Корисници библиотека	193
Ништа од горенаведеног	34

B Интервјуи

Током фазе NAR Di-XL пројекта 7 партнера интервјуисало је 53 доносиоца одлука:

- Број интервјуа према државама: Летонија – 10, Грчка – 14, Чешка- 12, Србија – 7, Литванија – 10.
- Број према секторима доносиоца одлука: библиотеке – 27, институције целоживотног учења – 16, креатори политике – 10.

Институције испитаника

Библиотеке

1	Библиотека Gulbene	LV
2	Регионална библиотека Madona	LV
3	Главна библиотека Kuldīga	LV
4	Научна библиотека Техничког универзитета у Риги	LV
5	Градска библиотека Rethimnon	EL
6	Библиотека Vikeleia of Heraklion	EL
7	Библиотека Kozani	EL
8	Градска библиотека Piraeus	EL
9	Библиотека Народне банке Грчке	EL
10	Библиотека Фондације Evgenides	EL
11	Библиотека TEI of Epirus	EL
12	Библиотека Open University of Patra	EL
13	Централна библиотека Техничког универзитета у Острави	CZ
14	Истраживачка библиотека у Острави	CZ
15	Библиотека Moravian	CZ
16	Градска библиотека Třinec	CZ
17	Градска библиотека Prague	CZ
18	Удружење библиотекара и информатичара Чешке	CZ
19	Истраживачка библиотека North Bohemian	CZ
20	Национална библиотека Чешке	CZ

21	Окружна библиотека Kaunas (KCPL)	LT
22	Окружна библиотека Adomas Mickevicius Vilnius	LT
23	Окружна библиотека Vincas Kudirka Kaunas	LT
24	Градска библиотека Нови Сад	RS
25	Народна библиотека Србије	RS
26	Градска библиотека Чачак	RS
27	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“	RS

КРЕАТОРИ ПОЛИТИКЕ

1	Национални центар за едукацију	LV
2	Valsts izglītības attīstības aģentūra (национална агенција)	LV
3	IKY (Грчка национална агенција за програме целоживотног учења)	EL
4	Општина Piraeus (одељење целоживотног учења)	EL
5	Министарство образовања, омладине и спорта	CZ
6	Министарство културе	CZ
7	Lietuvos Republikas Seims	LT
8	Универзитет у Виљнусу, Факултет за комуникацију, Институт за библиотекарство и информатику	LT
9	Министарство културе	LT
10	Управа за дигиталну агенду	RS

ИНСТИТУЦИЈЕ ЦЕЛОЖИВОТНОГ УЧЕЊА

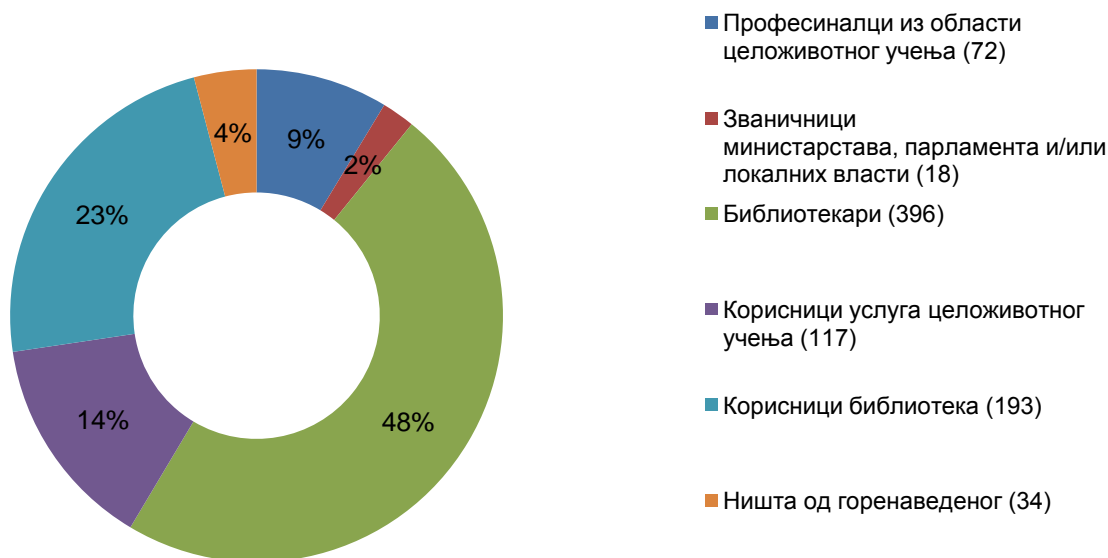
1	Alius Lingua	LV
2	In Tra	LV
3	Трговачка и индустријска комора Летоније	LV
4	Удружење за образовање одраслих Летоније	LV
5	TEI of Thessaloniki	EL
6	PROMEA	EL
7	CrystalClearSoft	EL
8	IDEC	EL
9	Sedukon o.p.s.	CZ
10	Tempo Training & Consulting	CZ
11	Information Technology Training Center	LT
12	E-learning Technology Centre	LT
13	Национално удружење народних високих школа Литваније	LT
14	Информациони центар за запослење жена	LT
15	ИНтернет клуб	RS
16	Центар за целоживотно учење Универзитета у Крагујевцу	RS

II Идентификација разлога (препрека) за недовољну укљученост библиотека у дисеминацији и експлоатацији резултата програма целоживотног учења / Да ли и зашто проблем постоји?

А Подаци из упитника:

Питање бр. 1: Ја сам...? (830 одговора)

Професионалци из области целоживотног учења	72	9%
Званичници министарстава, парламента и/или локалних власти	18	2%
Библиотекари	396	48%
Корисници услуга целоживотног учења	117	14%
Корисници библиотека	193	23%
Ништа од горенаведеног	34	4%

Највећи део испитаника долази из библиотека.

Број одговора и најпопуларнији одговори у земљама партнера:

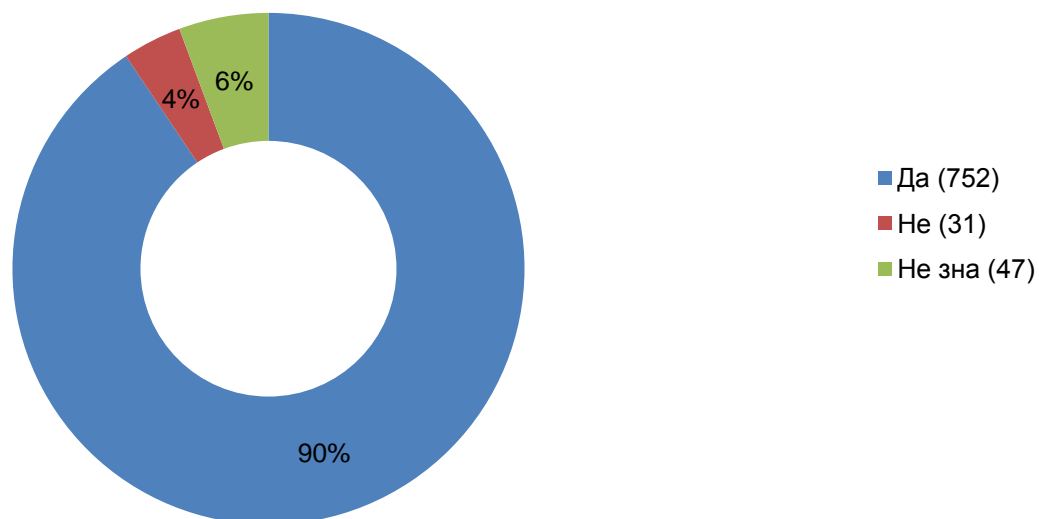
- Летонија - 102; 37 испитаника су библиотекари;
- Чешка - 107; 38 испитаника су библиотекари;
- Србија - 209; 113 испитаника су корисници библиотечких услуга;
- Литванија - 325; 233 испитаника су библиотекари;
- Грчка - 87; 45 испитаника су корисници услуга целоживотног учења.

Питање бр. 2: Према Вашем мишљењу, да ли је библиотека део целоживотног учења? (830 одговора)

Највећи број позитивних разговора је добијен у Србији (206 од 209 испитаника види библиотеке као део система целоживотног учења).

Занимљива ситуација је примећена у Грчкој: испитаници који не виде библиотеке као део система целоживотног учења су углавном библиотекари из јавних библиотека (већина њих је дала објашњење „да постоје други сектори градске управе који се баве имплементацијом политике целоживотног учења“).

Да	752	90%
Не	31	4%
Не зна	47	6%

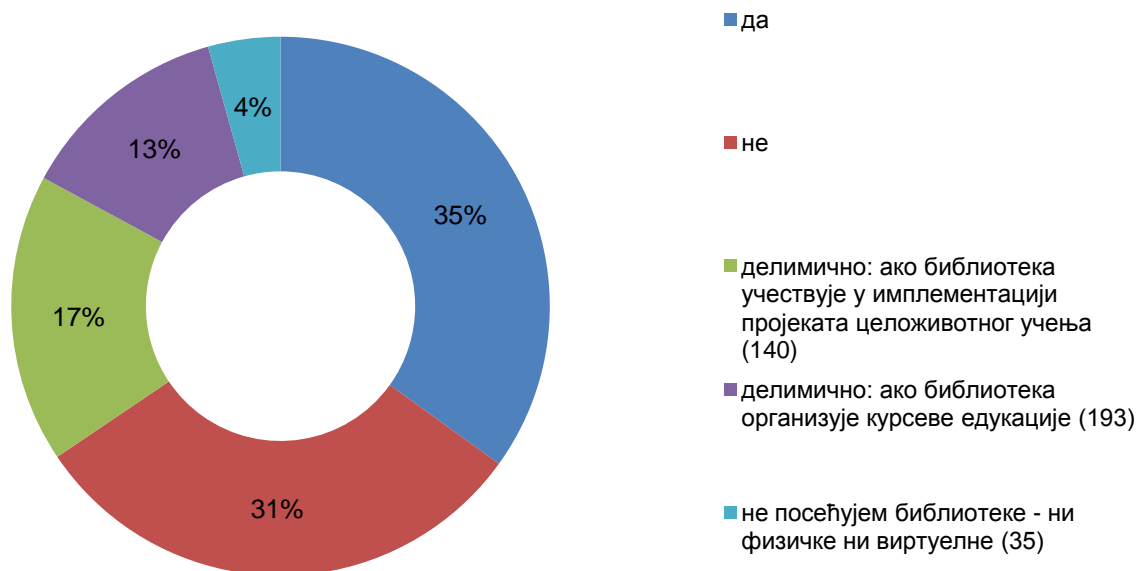

Питање бр. 3: Да ли сте у библиотекама или на вебсајту библиотека видели било какве информације о пројектима целоживотног учења и њиховим резултатима? (807 одговора)

Упркос чињеници да је ово било обавезно питање број одговора је мањи него у претходна два (- 23 одговора су недостајала у штампаним анкетама у папирном облику у Грчкој).

Скоро је једнак број испитаника који јесу или нису приметили информације о LLP и њиховим резултатима у простору библиотеке (физичком или виртуелном). Ово наводи на закључак да упркос чињеници да библиотеке учествују у активностима целоживотног учења, библиотекари о томе не прослеђују информације у свим случајевима.

да	282	35%
не	247	31%
делимично: ако библиотека учествује у имплементацији пројеката целоживотног учења	140	17%
делимично: ако библиотека организује курсеве едукације	103	13%
не посећујем библиотеке - ни физичке ни виртуелне	35	4%

Број одговора и најчешћи одговори у земљама партнера:

- Летонија - 102; 30 испитаника је видело информације о пројектима целоживотног учења и њиховим резултатима;
- Чешка - 107; 41 испитаника није видело информације о пројектима целоживотног учења и њиховим резултатима;
- Србија - 209; 92 испитаника није видело информације о пројектима целоживотног учења и њиховим резултатима;
- Литванија - 325; 168 испитаника је видело информације о пројектима целоживотног учења и њиховим резултатима;
- Грчка - 64; 36 испитаника није видело информације о пројектима целоживотног учења и њиховим резултатима;

Б Резултати интервјуа:

Интервјуисане организације за промоцију углавном користе веб странице саме организације или пројекта, друштвене мреже, блогове, билтене, мејлинг листе, летке или постере који су дистрибуирани у или ван библиотеке, јавна дешавања, локалне медије (новине, часописе, радио и ТВ станице). Библиотекари често користе своје професионалне мреже (нпр. библиотечка удружења, мејлинг листе јавних библиотека у окружењу) и имају обичај да комуницирају са локланим креаторима политике (градска власт, образовне организације, НВО и др.). Библиотеке често организују заједничке изложбе, конференције или објављују публикације где се дисеминирају резултати њихових пројеката.

У зависности од врсте организације неке активности су промовисане / дисеминиране у међународним база података (ADAM, European Shared Treasure data base).

Квантитативни приступ је најубичајенији начин за вредновање активности дисеминације и циљних група за дисеминацију. Квалитативан приступ је у предности када су у питању блогови и циљане активности (нпр. рад изложен на конференцији).

Библиотеке себе виде као снажног потенцијалног партнера за дисеминацију; оне јасно идентификују своју улогу као део процеса целоживотног учења.

Већина интервјуисаних библиотека у земљама партнера су назначиле да оне практикују сарадњу са другим библиотекама на пољу дисеминације резултата својих пројеката (уколико имплементирају неке).

У вечини делова интервјуа организације целоживотног учења признају да или им није пало на памет идеја да сарађују са библиотекама у активностима дисеминације или је ова сарадња била веома ограничена. Редовна сарадња организација целоживотног учења и библиотек на редовној бази је веома ретка, ипак интервјуисани у овом истраживању су поменули и неколико оваквих примера.

Интервјуисани креатори политике у Летонији, Литванији и Чешкој, су назначили да они сарађују са библиотекама у дисеминацији информација. Креатори политике нису сарађивали са библиотекама у Грчкој и Србији.

Ц Резимирано:

Библиотеке имају доста искуства и велики потенцијал за дисеминацију. Организације целоживотног учења ретко користе библиотеке за дисеминацију LLP резултата – нису чак ни помишљале да оваква могућност постоји, али када су о томе упитане, сматрају да би таква сарадња била успешна.

Библиотеке углавном дисеминирају информације о програмима целоживотног учења уколико их спроводе или организују друге видове едукације. Начини дисеминације и коришћени канали дисеминације се разликују за завршене и пројекте који су у току. Током пројекта библиотеке дисеминирају информације путем летака или другог штампаног материјала, веб сајтова, друштвених мрежа, билтена, електронских конференција, видео конференција или редовних скупова али такође и путем телефона. Накн завршетка пројекта библиотеке промовишу резултате кроз штампане публикације, чланке у медијима и годишње извештаје. Уобичајено је да се у складу са циљном групом одабере комуникациони канал.

Иако је сарадња са организацијама целоживотног учења добродошла што се библиотека тиче, ове организације нису упућене у све библиотечке услуге и програме и не могу да препознају одређене видове сарадње на пословима дисеминације резултата пројекта целоживотног учења кроз библиотеке.

Да ли проблем постоји?

Да: постоји јаз између библиотека и организација целоживотног учења и њихова могућа сарадња на пословима дисеминације би могла да се унапреди.

Зашто проблем постоји?

- Библиотеке и организације целоживотног учења не знају довољно једне о другима и нису информисане о томе шта једне другима могу понудити;
- Иако библиотеке чине значајан проценат дисеминације резултата пројекта целоживотног учења, то није њихов приоритетни задатак;
- Библиотеке не користе увек одговарајуће методе и/или информационе канале за ширење вести о својим активностима у области целоживотног учења (пошто половина испитаника није видела такву информацију у простору библиотеке (физичком или виртуелном));
- Сарадња између библиотека и организација целоживотног учења је периодична (на посебним пројектима), не спроводи се на редовним основама;

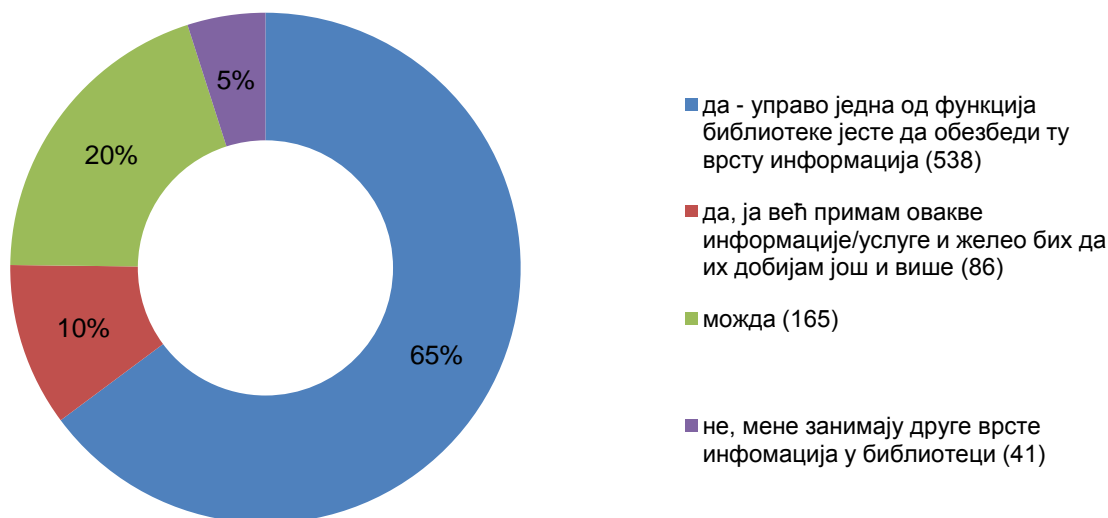
III Идентификовање могућности за сарадњу између библиотека и институција целоживотног учења у државама партнера као и фактори који могу да осигурају одрживост сарадње / Како сарађивати?

A Подаци из упитника:

Питање бр. 4: Да ли бисте желели да добијате више информација о пројектима целоживотног учења приликом одласка у библиотеку односно посете веб сајту? (830 одговора)

Више од половине испитаника (538) се слаже да је обезбеђивање информација о пројектима целоживотног учења и могућностима у овој области једна од функција библиотеке. У исто време, број испитаника (86) који већ примају неке информације о пројектима целоживотног учења показује да проблем постоји. Ово такође указује да постоји велики потенцијал за библиотеке да прошире своје информационе услуге.

да - управо једна од функција библиотеке јесте да обезбеди ту врсту информација	538	65%
да, ја већ примам овакве информације/услуге и желео бих да их добијам још и више	86	10%
можда	165	20%
не, мене занимају друге врсте информација у библиотеци	41	5%

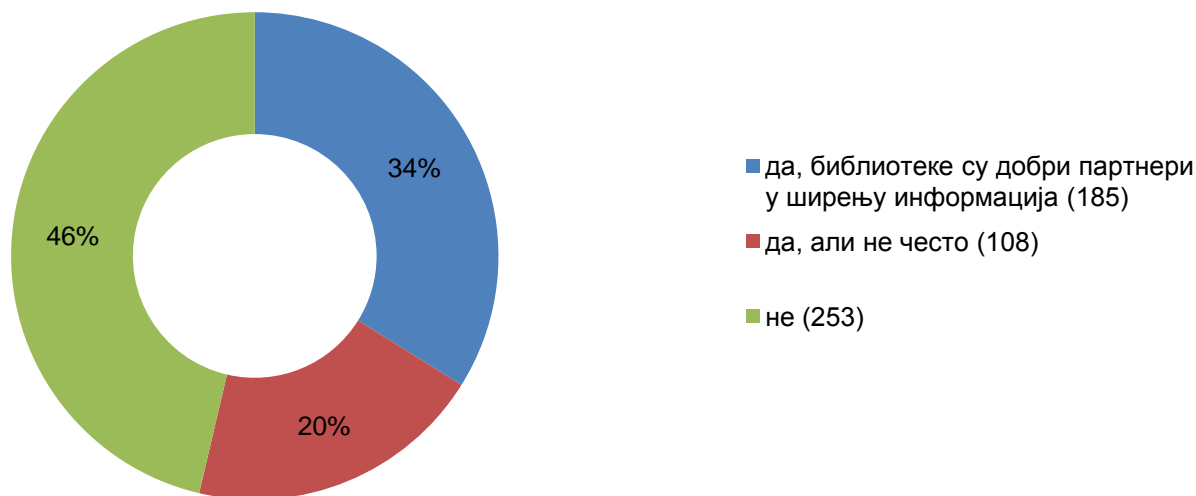
Број одговора и најчешћи одговори у земљама партнера:

- Летонија - 102; 52 испитаника мисли да је једна од функција библиотеке да обезбеди информације о програмима целоживотног учења и могућностима у овој области;
- Чешка - 107; 60 испитаника мисли да је једна од функција библиотеке да обезбеди информације о програмима целоживотног учења и могућностима у овој области;
- Србија - 209; 156 испитаника мисли да је једна од функција библиотеке да обезбеди информације о програмима целоживотног учења и могућностима у овој области;
- Литванија - 325; 211 испитаника мисли да је једна од функција библиотеке да обезбеди информације о програмима целоживотног учења и могућностима у овој области;
- Грчка - 87; 59 испитаника мисли да је једна од функција библиотеке да обезбеди информације о програмима целоживотног учења и могућностима у овој области;

Питање бр. 6: Да ли сте ви или ваша организација сарађивали са библиотекама на промоцији било каквих пројеката, производа (услуга), могућности? (546 одговора)

Иако је ово било питање намењено професионалцима из организација целоживотног учења и званичницима у министарствима, парламенту и/или градској управи, занимљиво је да су и библиотекари као и корисници библиотека и услуга целоживотног учења такође одговарали на питање бр. 6.

да, библиотеке су добри партнери у ширењу информација	185	34%
да, али не често	108	20%
не	253	46%

Скоро половина испитаника који су одговорили на ово питање (46%) признаје да они/њихове организације нису никада сарађивали са библиотекама са циљем промоције било којих пројеката или услуга. Ово указује на чињеницу да постоји велики потенцијал за развој концепта сарадње између организација целоживотног учења и библиотека. Само је у Литванији преовладао позитиван одговор.

Број одговора и најчешћи одговори у земљама партнера:

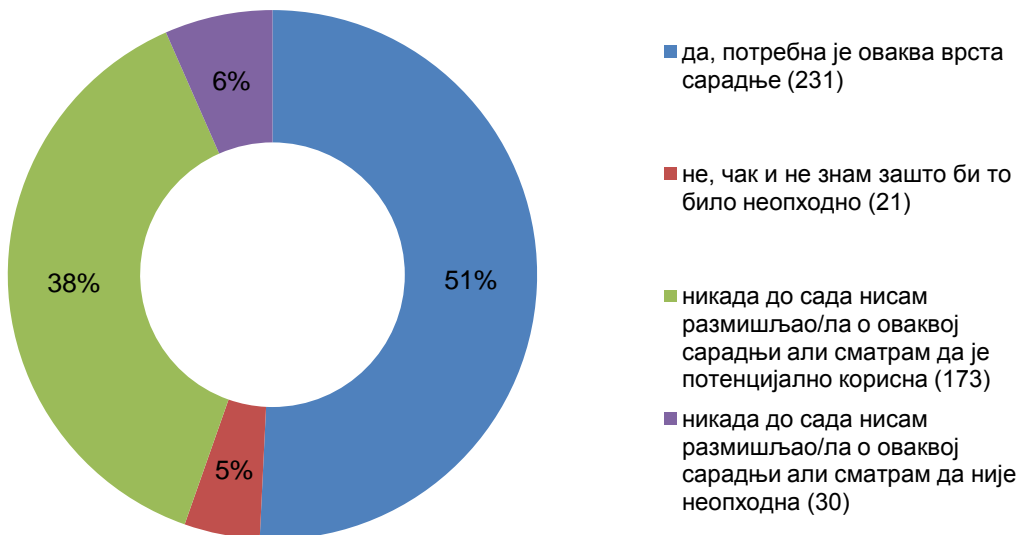
- Летонија - 82; 37 испитаника није сарађивало са библиотекама у циљу промоције било ког пројекта или услуга;
- Чешка - 87; 52 испитаника није сарађивало са библиотекама у циљу промоције било ког пројекта или услуга;
- Србија - 142; 77 испитаника није сарађивало са библиотекама у циљу промоције било ког пројекта или услуга;
- Литванија - 223; 93 испитаника је сарађивало са библиотекама у циљу промоције било ког пројекта или услуга и слаже се да је библиотека добар партнер за ширење информација о томе;
- Грчка - 12; 5 испитаника није сарађивало са библиотекама у циљу промоције било ког пројекта или услуга;

Питање бр. 7: Да ли је ваша организација заинтересована за сарадњу са библиотекама у циљу промоције пројеката целоживотног учења, производа (услуга), могућности? (455 одговора)

Иако је ово било питање намењено професионалцима из организација целоживотног учења и званичницима у министарствима, парламенту и/или градској управи (90 одговора), занимљиво је да су и библиотекари као и корисници библиотека и услуга целоживотног учења такође одговарали на питање бр. 7.

Важно је истаћи два закључка. 89% испитаника сматра да је сарадња између организација целоживотног учења и библиотека неопходна и потенцијално успешна. У исто време 44% испитаника није никада размишљало о оваквој сарадњи.

да, потребна је оваква врста сарадње	231	51%
не, чак и не знам зашто би то било неопходно	21	5%
никада до сада нисам размишљао/ла о оваквој сарадњи али сматрам да је потенцијално корисна	173	38%
никада до сада нисам размишљао/ла о оваквој сарадњи али сматрам да није неопходна	30	6%

Број одговора и најчешћи одговори у земљама партнера:

- Летонија - 80; 39 испитаника признаје да је њиховој организацији потребна сарадња са библиотекама како би промовисали пројекте, услуге и друге могућности;
- Чешка - 81; 34 испитаника није никада размишљало о оваквој сарадњи али сматра да би она могла да буде потенцијално корисна;
- Србија - 111; 52 испитаника признаје да је њиховој организацији потребна сарадња са библиотекама како би промовисали пројекте, услуге и друге могућности;
- Литванија - 167; 101 испитаника признаје да је њиховој организацији потребна сарадња са библиотекама како би промовисали пројекте, услуге и друге могућности;
- Грчка - 16; 8 испитаника признаје да је њиховој организацији потребна сарадња са библиотекама како би промовисали пројекте, услуге и друге могућности;

Б Резултати интервјуа:

Уопштено гледано, библиотеке би требало да буду боље информисане и да имају више сазнања о активностима организација за целоживотно учење. Насупрот томе – организације целоживотног учења би требало да буду боље упућене у најважније активности библиотека – током последњих деценија улога библиотека у друштву знања и информација се значајно променила.

Библиотеке у Чешкој и Србији предлажу креирање унификованог централног портала на коме би се налазиле све активности из ове области, као и стварање заједничког програма едукације за професионалце из организација целоживотног учења и библиотека.

Како би ближе сарађивале са организацијама целоживотног учења библиотеке морају бити боље информисане. Представници библиотека су напоменули да би им добро дошло ако би организације целоживотног учења организовале едукацију / семинаре / радионице како би упознали библиотекарe са специфичним темама или пројектима као и са изворима информација. Представници библиотека су такође исказали спремност да учествују у догађајима које припремају организације целоживотног учења и да дају свој допринос представљању неформалног образовања и информационе писмености као дела целоживотног учења.

И једни и други – професионалци из библиотека и организација целоживотног учења уверавају једни друге да је потребно да буду отворени за сарадњу и да немају предрасуда о томе. Библиотекарe истичу да су спремни да учествују у сарадњи, ипак за то је потребно најмање две стране.

Највише одговора показје да библиотеке разумеју своју улогу као темеља процеса целоживотног учења и да је подршка овом процесу један од њених основних задатака. Понекад, уколико се библиотека осети недовољно признатом у овој области, може сматрати да то није њен приоритет. Било би продуктивно са аспекта мотивације уколико би се важност библиотека у овој области била призната од стране креатора политике и професионалаца из области целоживотног учења.

Поменути су пожељни облици могуће сарадње између библиотека и организација целоживотног учења: зајдничке изложбе, конференције или публикације, коришћење инфраструктуре библиотеке за семинаре и предавања, размену искустава, примере добре праксе и др.

Две земље партнери (Чешка и Србија) сугеришу да би требло израдити централни портал на коме би се налазио попис свих текућих пројеката / предавања / услуга како би ова услуга била што ефективнија.

Ц Резимирано / Препорука за сарадњу:

Испитаници наводе низ фактора који би могли побољшати сарадњу:

- спремност на сарадњу;
- међусобно разумевање мисије, циљева, метода и других аспеката;
- обе стране (библиотеке и организације целоживотног учења) јасно виде добробит од такве сарадње;
- библиотека могу пружити своје услуге организацијама целоживотног учења (набавка књига из области целоживотног учења);
- библиотеке могу понудити курсеве целоживотног образовања својим корисницима и обезбедити им додатне услуге;
- признавање улоге библиотека у процесу целоживотног учења од стране креатора политике;
- подршка (укључујући техничку и финансијску) управе на локалном и националном нивоу;
- библиотеке које нису само дисеминатор резултата пројеката целоживотног учења наго такође постају и партнери у њима;

Испитаници наводе низ могућих облика сарадње:

- повезивање образовних активности са фондовима и услугама библиотеке;
- заједнички план едукације;
- проширени обим услуга библиотеке и обраћање ширем кругу корисника;
- креирање заједничког веб портала за све организације у области целоживотног учења (укључујући и библиотеке);
- библиотеке као простор за презентацију пројеката, разговоре, семинаре у вези са програмима целоживотног учења;
- библиотеке и организације целоживотног учења морају бити укључене у креирање политике;
- библиотеке морају да буду консултанти;
- организација заједничких изложби, конференција, семинара и др.;
- коришћење инфраструктуре библиотеке за семинаре и предавања;
- округли столови за дискусију и размену искустава и примера добре праксе;

IV Идентификовање могућности за дисеминацију и експлоатацију кроз библиотеке (специфични механизми, процедуре и договори) / Како дисемнирати?

A Подаци из упитника:

Питање бр. 5: Како и где библиотеке постављају информације о пројектима целоживотног учења, могућностима и услугама?

Коришћење различитих виртуелних простора и електронских алата су најчешћи одговори које су библиотеке дале на ово питање. Како би се постигли најбољи резултати ове активности морају бити комбиноване са лецима, постерима, сликама и другим материјалом у физичком простору библиотеке намењеном корисницима. Такође, библиотеке би требало активно да учествују у процесу целоживотног учења и библиотекари би требало да постану консултанти: дисеминација информација о целоживотном учењу током догађаја које организује библиотека, разговор са корисницима библиотеке у вези с активностима на овом пољу. И наравно, књиге из области целоживотног учења би требало уврстити у колекције библиотеке и њихове каталоге.

Велики број испитаника је подвукао чињеницу да облик дисеминације зависи од циљне групе и специфичности резултата сваког пројекта. Не постоји један или исправан начин дисеминације које је једнако добар за све пројекте. Трбало би комбиновати методе. Испитаници су најчешће препоручили више од једног начина на који би требало обезбедити информације о програмима целоживотног учења и пројектима.

различите врсте информација у виртуелном простору библиотеке (веб странице, блогови, портали, друштвене мреже, имејлови итд), укључујући:	398
друштвене мреже	68
дописивање путем имејла	96
Информације у физичком простору библиотеке намењеног корисницима (постери, леци, слике итд.)	201
Организација посебних догађаја у библиотекама (курсеви, презентације, дискусије, семинари, изложбе) / дистрибуција информација током библиотечких догађаја	113

Књиге о целоживотном учењу и резултатима пројеката из ове области као део библиотечног фонда, каталогизоване; посебни каталози за област целоживотног учења	63
Библиотекари би требало да бу укључени у активности целоживотног учења, као и да постану консултанти у овој области	22
Информације у медијима (ТВ, радио, новине); оглашавање	20
Посебни информациони центри са свим типовима и врстама информација о целоживотном учењу	9
Реализација програма целоживотног учења у библиотекама	7
Сарадња са различитим организацијама	3
Друго	15
Не знам	8

Б Резултати интервјуа:

Библиотекари могу користити различите алате за дисеминацију: организација догађаја, коришћење простора за изложбе, презентације, али и омогућавање корисницима библиотеке да тестирају услуге целоживотног учења (интерактивна радионица целоживотног образовања у библиотеци). Разноврсност датих примера показују да библиотечки фондови нису једини начин за ширење информација путем библиотека. Када се говори о књигама о пројектима из области целоживотног учења у фондовима библиотека постоји један важан аспект: професионалци из области целоживотног учења морају бити обавештени о томе да је потребно да књига које издају из ове области морају имати ISBN.

Библиотеке и институције целоживотног учења морају бити активно укључене у процес креирања политике како би побољшале јавну доступност информација и прошириле своје информационе услуге. Требало би активно да сарађују са министарствима, градским властима и другим друштвеним партнерима. Ова сарадња би требало да помогне у процесу доношења одлука како би оне одговарале потребама друштва и омогућиле имплементацију разних програма корисних за грађане.

Већина библиотека је поменула неки од традиционалних видова дисеминације:

- укључивање књига из области целоживотног учења у фондове библиотека;
- истицање летака и билтена пројекта у физичком и виртуелном простору библиотеке;
- презентација резултата пројекта током библиотечких догађања.

Помиње се лични допринос библиотекара – и наглашено је да је често личност библиотекара управо оно што привлачи и анимира корисника библиотеке да се укључи.

Ц Резимирано / Препорука како дисеминирати:

Облици дисеминације зависе од циљне групе и специфичности резултата сваког пројекта понаособ. Не постоји један или исправан начин дисеминације које је једнако добар за све пројекте; требало би комбиновати методе:

- информације о пројектима целоживотног учења и у виртуелном (имејл билтени, чланци о пројектима на веб сајту, постови на друштвеним мрежама) и у физичком (леци, постери, брошуре) простору библиотеке;
- књиге које презентују резултате пројекта целоживотног учења укључених у фондове библиотеке (професионалци из области целоживотног учења морају бити обавештени о томе да је потребно да књига које издају из ове области морају имати ISBN);
- библиотекари као консултанти у области целоживотног учења;
- презентација резултата пројекта на библиотечким догађањима;
- омогућити да активности целоживотног учења буду део редовних програма библиотеке;
- информациони центри за целоживотно учење;
- догађања из области целоживотног учења у библиотекама (семинари, конференције...);
- организације целоживотног учења би требало да обезбеде тренинг библиотечком особљу како би се осигурао квалитет дисеминираних информација;
- омогућити корисницима библиотека да тестирају услуге целоживотног учења (интерактивна радионица на тему целоживотног учења у библиотеци);
- Две земље партнери (Чешка и Србија) сугеришу да би требало изградити централни портал на коме би се налазио попис свих текућих пројеката / предавања / услуга како би ова услуга била што ефективнија;
- библиотеке постају партнери у пројектима целоживотног учења.

V Идентификовање знања и вештина библиотечког особља за подршку и имплементацију / Која знања и вештине су потребни?

A Подаци из интервјуа:

Међу вештинама које би библиотеке требало да развијају професионалци из библиотека су поменули односе с јавношћу и добар модел стратегије комуникације за одговарајући информациони канал. Ипак, највећи део библиотека је навео да им нису потребне додатне посебне вештине али да су отворене за пријем релевантних информација како би оне биле у стању да их пренесу својим корисницима.

Друге библиотеке истичу да би запоселни требали бити адекватно мотивисани, спремни да комуницирају са свим категоријама корисника, имају опште образовање и потребу за даљим усавршавањем, да буду отворени за пријем нових трендова и да веома добро познају своје окружење. Такође, особље библиотеке би требало да има додатну обуку из управљања пројектима, статистичке обраде података, односа с јавношћу, маркетинга, тимског рада, основног знање из психологије, андрагогије и грађанских права.

Литванске библиотеке истичу да би обука библиотекара била веома корисна: вештине односа с јавношћу и опште образовање су неопходни, укључујући способности преговарања, организације догађаја, дисеминација информација коришћењем иновативних метода и канала.

Шта више, све библиотеке имају јасну организациону структуру, две главне функције су им 1) прикупљање информација и 2) обезбеђивање информација корисницима. Из тог разлога следећа два задатка морају бити обухваћени у Моделу сарадње институција целоживотног образовања и библиотека:

- 1) Како укључити податке о пројектима целоживотног учења у каталоге и фондове библиотека.
- 2) Пронаћи најбољи облик обуке / информисања библиотекара за дисеминацију резултата пројекта целоживотног учења.

Доста испитаника је истакло да библиотеке немају довољно података о пројектима целоживотног учења и активностима реализованим од стране организација целоживотног учења. Предаже се организација посебних семинара и радионица за обуку библиотечког особља у сврху њиховог информисања о програмима целоживотног учења и пројектима, такође и да би им се помогло у развоју вештина комуникације.

Ц Резимирано / Препоруке за развој потребних вештина:

Интервјуисани представници библиотека су истакли седеће вештине и компетенције потребне за дисеминацију резултата програма целоживотног учења:

- односи с јавношћу, маркетинг и добра стратегија комуникације;
- способност комуникације са свим категоријама корисника;
- опште образовање и воља за сопственим континуираним образовањем;
- управљање пројектима, организација догађаја и вештине тимског рада;
- отвореност за нове трендове и иновације;
- вештине статистичке обраде података;
- основно знање из области психологије, андрагогије и грађанских права;
- вештине преговарања и сарадње;
- основне и напредне информације о програмима целоживотног учења / пројектна проблематика.

VI Идентификовање организација (циљне групе, доносиоци одлука) које могу направити партнерство "Библиотеке плус институције целоживотног учења" у државама партнера / Са ким сарађивати?

Летонија

Организације целоживотног учења	Библиотеке
Baltic Bright	Национална библиотека Летоније
Alius Lingua	Библиотека Gulbene
	Регионална библиотека Madona

Грчка

Организације целоживотног учења	Библиотеке
Action Synergy	Општинска библиотека Пиреја
	Библиотека Фондације Evgenides
	Општинска библиотека Ретимон

Чешка

Организације целоживотног учења	Библиотеке
Národní klastr informačního vzdělávání (NAKLIV) / National Cluster of Information Education	Градска библиотека Праг
Department for LLP of the Institute of Chemical Technology, Prague	Национална библиотека
Tempo Training & Consulting	Градска библиотека Тřinec
Sedukon o.p.s.	Библиотека Moravian
	Централна библиотека Техничког универзитета Острава
	Истраживачка библиотека Moravian-Silesian Острава

Литванија

Организације целоживотног учења	Библиотеке
Social Innovation Fund	Окружна јавна библиотека Kaunas

	Окружна јавна библиотека Adomas Mickevicius Vilnius
	Факултет за комуникације, Библиотека Института за библиотекарство и информатику Vilnius
	Општинска библиотека municipal Vincas Kudirka, Kaunas
	Удружење јавних библиотека Литваније

Србија

Организације целоживотног учења	Библиотеке
Универзитет у Крагујевцу, Центар за целоживотно учење	Народна библиотека Србије
ИНтернет клуб	Градска библиотека Нови Сад
Београдска отворена школа	Градска библиотека Чачак
	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ Београд

VII Листа партнера за сарадњу, доносиоци одлука

Летонија

- Ministry of Culture
- Ministry of Education and Science
- National Agency
- Latvian Adult Education Association
- Education association IFORTUM
- The University of Latvia
- Latvian Librarians' Association
- National Centre of Education
- Madona Regional Library
- Gulbene Library
- Scientific Library of Riga Technical University
- Kuldīga Main Library
- SIA Alius Lingua
- SIA In Tra

Грчка

- Municipal Library of Rethimnon
- Vikelaia Library of Heraklion
- Library of Kozani
- Municipal Library of Piraeus
- Library of National Bank of Greece
- Library of the Evgenides Foundation
- Library of the TEI of Epirus
- TEI of Thessaloniki
- PROMEA
- CrystalClearSoft
- IDEC
- IKY (Greek National Agency for LLP programme)
- Municipality of Piraeus (Lifelong Learning Unit)

Чешка

- Regional Library Vysočina, Havlíčkův Brod
- Municipal library Třinec
- Jiří Mahen Library in Brno

- Municipal Library Sedlčany
- National Medical Library Prague
- Moravian Library
- Municipal library Prague
- Library of the Archaeological Institute
- Municipal library Louny
- North Bohemian Research Library
- National Library of the Czech Republic
- Husova library, Říčany
- Ministry of Education, Youth and Sports Czech Republic
- Association of Library and Information Professionals of the Czech Republic.
- Ministry of Culture Czech republic
- Municipal District Authority Prague 6
- Information studies and library science dept., Philosophical faculty, Masaryk University, Brno
- Personnel management and adult education dept., Philosophical faculty, Charles University, Prague
- National information education cluster (Národní klastr informačního vzdělávání - NAKLIV)
- Tempo Training & Consulting
- Central Library of VŠB – Technical University of Ostrava
- Moravian - Silesian Research Library in Ostrava

Литванија

- The Ministry of the Social Security and Labour
- Vilnius university Faculty of Communication Institute of Library and Information Sciences
- Lithuanian Municipal Public Library Association
- Vilnius County Adomas Mickevicius Public Library
- Kaunas County Public Library (Kcpl)
- Kaunas Municipal Vincas Kudirka Public Library
- Panevezys Public Library
- Siauliai Municipal Public Library, Ginkunai Branch
- Ukmerge Municipal Vladas Slaitas Public Library
- Plunge Municipal Public Library
- Rokiskis Juozas Keliuotis Public Library
- Silutes Municipality F. Bajoraitis Public Library
- Akmene Municipal Public Library
- Lithuanian Agricultural Library
- Kaunas Branch of Technical Library

- Library of the Secondary School Lazdynai in Vilnius
- Library of Baisiogala Gymnasium of Radviliskis District
- Library of The Secondary School "Aukuras" in Kelme
- e-Learning Technology Centre
- Globalios Idėjos
- Vilnius Magnus University
- VŠĮ "Sėkmingas Sprendimas"
- Kaunas Women Employment Information Centre
- Utenos "Ievos Namai"
- Kaunas Women's Society
- Womens' Information Centre
- Jurbarkas Women Employment Information Centre
- The Municipality of Vilkaviškis

Србија

- Народна библиотека Србије
- Градска библиотека Нови Сад
- Градска библиотека Чачак
- Универзитетска библиотека "Светозар Марковић"
- Управа за Дигиталну агенду – Министарство трговине и телекомуникација
- Министарство културе и медија. Сектор за заштиту културног наслеђа
- Интернет клуб
- Центар за целоживотно учење Универзитета у Крагујевцу
- Београдска отворена школа
- Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Одсек за андрагогију
- Јавна библиотека "Вук Караџић"
- Филолошки факултет
- Трговинска комора града Београда
- Градска библиотека "Илија М. Петровић "
- Центар за културу Кладово
- Библиотека града Београда
- Библиотека Матице српске
- Градска библиотека Сомбор
- ИНЕП институт
- Библиотека "Димитрије Туцовић"
- Музеј савремене уметности
- ФОН

ЗАКЉУЧЦИ

- Сарадња између институција celоживотног учења и библиотека на пољу дисеминације је недовољна.
- У већини случајева – и библиотеке и организације celоживотног учења нису у потпуности упознате и не разумеју у потпуности природу и активности оних других.
- Организације celоживотног учења нису ни помишљале да би библиотеке могле бити партнери у дисеминацији.
- Како би се унапредила сарадња и активности дисеминације идентификовани су конкретни кораци које би требало примењивати у развоју модела сарадње.
- Библиотека и организације celоживотног учења би требало да се детаљно упознају међусобно. Ово се може постићи организованим посетама бивблиотекама, заједничким округлим столовима или дијалогом обе стране..
- Требало би размотрити питање обостране користи од потенцијалне сарадње.
- Креатори политике би требало да буду укључени у планирање и кооридацију сарадње различитих учесника у процесу celожитотног учења.

ДОДАТАК А. Упитник

Библиотека града Београда у сарадњи са библиотекама и институцијама целоживотног учења из више европских земаља (Пројекат Di-XL <http://dixl.eu/>) врши истраживање у вези са питањима из области целоживотног учења. Бићемо Вам веома захвални уколико одговорите на овај онлајн упитник. Целоживотно учење је процес стицања знања и способности који се одвија током читавог живота. Пројекти целоживотног учења: међународни, национални, локални, регионални, реализују се како би овај процес био могућ. Молимо Вас да одаберете по један одговор на свако питање. Захваљујемо!

1. Ја сам:

- професионалац из области целоживотног учења
- запослен у министарству, скупштини и/или градској управи
- библиотекар
- корисник услуга целоживотног учења (курсева, едукације, итд.)
- корисник услуга библиотеке
- ништа од наведеног

2. Према Вашем мишљењу, да ли је библиотека део целоживотног учења?

- да
- не
- не знам

3. Да ли сте у библиотекама или на вебсајту библиотека видели било какве информације о пројектима целоживотног учења и њиховим резултатима?

- да
- не
- делимично: ако библиотека учествује у имплементацији пројекта целоживотног учења
- делимично: ако библиотека организује курсеве едукације
- не посећујем библиотеке - ни физичке ни виртуелне

4. Да ли бисте желели да добијате више информација о пројектима целоживотног учења приликом одласка у библиотеку односно посете веб сајту?

- да - управо једна од функција библиотеке јесте да обезбеди ту врсту информација
- да, ја већ примама овакве информације/услуге и желео бих да их добијам још и више
- можда
- не, мене занимају друге врсте информација у библиотеци

5. Како и где библиотеке постављају информације о пројектима целоживотног учења, могућностима и услугама? Нпр. књиге које представљају резултате пројеката целоживотног учења чине део збирке, постери и летци или билтени са информацијама о овим пројектима изложени су у физичком или виртуелном простоту библиотеке, на библиотечким скуповима се презентују пројекти из ове области, друго:

6. Да ли сте ви или ваша организација сарађивали са библиотекама на промоцији било каквих пројеката, производа (услуга), могућности? Питање намењено искључиво професионалцима из области целоживотног учења и органама управе.

- да, библиотеке су добри партнери у ширењу информација
- да, али не често
- не

7. Да ли је ваша организација заинтересована за сарадњу са библиотекама у циљу промоције пројеката целоживотног учења, производа (услуга), могућности? Питање намењено искључиво професионалцима из области целоживотног учења и органама управе.

- да, потребна је оваква врста сарадње
- не, чак и не знам зашто би то било неопходно
- никада до сада нисам размишљао/ла о оваквој сарадњи али сматрам да је потенцијално корисна
- никада до сада нисам размишљао/ла о оваквој сарадњи али сматрам да није неопходна

8. Уколико сте расположени за сарадњу у наредним фазама истраживања, молимо Вас да оставите ваше податке за контакт: Није обавезно

Submit

Додатак Б. Питања за интервју

1. Који су главни канали дисеминације које је ваша организација користила / користи за промоцију пројеката целоживотног учења:

-током трајања пројекта;

-након завршетка пројекта?

(Организације целоживотног учења; Библиотеке које имплементирају пројекте)

2. Који су главни канали дисеминације које је ваша организација користила / користи за промоцију целоживотног учења и сродних активности на европском нивоу односно на нивоу државе / града?

(Органи управе (одлучивања) - Policy makers)

3. Како одабирате канале за дисеминацију и како вреднујете резултате дисеминације: квантитативно или квалитативно (тематски линк / број јединица дисеминације)? Који приступ преферирате?

(Сви)

4. Да ли сте сарађивали са (другим) библиотекама у активностима дисеминације? Зашто?

(Сви)

5. Уколико је одговор на претходно питање „да“, молимо Вас да објасните како сте сарађивали и како сте вредновали ову сарадњу?

(Сви)

6. Да ли сте сарађивали са организацијама целоживотног учења и помагали им у активностима дисеминације?

(Органи управе, библиотеке)

7. Шта је потребно за успостављање ближе сарадње између библиотека и институција целоживотног учења односно органа управе? Који фактори су до сада спречавали такву сарадњу?

(Сви)

8. Који би били охрабрујући фактори за сарадњу? Где видите корист од такве сарадње за вашу организацију?

(Сви)

9. Молимо вас објасните шта по вашем мишљењу библиотека може да учини како би дисеминирала резултате пројеката целоживотног учења, такође, шта је то што библиотека не може да учини по овом питању! (Молимо вас да се пазите на ограничења која могу да помогну приликом израде методологије која би била реалистична и ефективна).

(Библиотеке)

10. Коју врсту подршке би ваша библиотека требало да обезбеди како би се осигурали одрживи канали дисеминације?

(Библиотеке)

11. Коју врсту подршке сте спремни да пружите библиотекама како би се обезбедила одржива сарадња на пољу активности дисеминације?

(Органи управе, Организације целоживотног учења)

12. Да ли постоји интересовање од стране ваше библиотеке у погледу дисеминације пројеката целоживотног учења на неку одређену тему или одређене врсте (према врти корисника и сл.)?

(Библиотеке)

13. Шта би за вас могла бити корист од сарадње са организацијама целоживотног учења и органима управе у области целоживотног учења? (Извор информација за особље библиотека, комуникацијама са органима управе и доносиоцима одлука, друго...)?

(Библиотеке)

14. Шта би за вас могла бити корист од сарадње са библиотекама? (Извор информација, комуникација са корисницима библиотека и организација целоживотног учења, комуникација са доносиоцима одлука, органима управе, друго...)?

(Органи управе, Организације целоживотног учења)

15. Шта би по вама био идеалан облик дисеминације кроз библиотеке:

- укључивање у фондове библиотека литературе која представља резултате пројеката целоживотног учења;
- објављивање плаката и билтена резултата пројеката у физичком и виртуелном простору библиотека;
- презентација резултата пројеката на библиотечким скуповима;
- друго, молимо вас допишите.

(Сви)

16. Шта мислите на који начин особље ваше организације може учествовати у дисеминацији? Да ли је потребно да имају неке додатна, специфична знања или способности? Молимо вас да их набројите!

(Библиотеке)